

Ochrana osobnosti fyzické osoby

Při uplatnění návrhu některého ze způsobů zadostiučinění, kterým může být ve smyslu ustanovení § 13 obč. zák. zmírněna nemajetková újma vzniklá na osobnosti fyzické osoby, je třeba zvolit takovou formu, která se bude jevit účinnou a neoprávněnému zásahu přiměřenou. Tato zásada znamená, že požadovaná forma satisfakce musí odpovídat mimo jiné obsahu neoprávněného zásahu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 332/2007, ze dne 14.11.2007)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyň a) I. S., a b) M. E. S. – R., obou zastoupených advokátkou, proti žalovanému J. J., zastoupenému advokátem, o ochranu osobnosti, vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 24 C 21/2004, o dovolání žalobkyň proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18. ledna 2006, č.j. 1 Co 156/2005-183, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18. ledna 2006, č.j. 1 Co 156/2005-183, ve výroku označeném I. a ve výroku o náhradě nákladů řízení se zrušuje a věc se vrací v uvedeném rozsahu tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobkyně uplatnily žalobou doručenou soudu dne 15.3.2004 nároky na ochranu osobnosti svého zemřelého otce H. M. S. – R. Uvedly, že žalovaný zasáhl do práva na občanskou čest a lidskou důstojnost jejich otce tím, že uvedl zcela záměrně a účelově jeho jméno ve spojení se jménem nacistickou minulostí kompromitované osoby A. Ch. – T. jednak v obsahu pamětní desky odhalené dne 26.8.2003 v obci D. na rodinném domě ve vlastnictví manželů V. a Z. H., jednak v článku s názvem „Ještě k nové pamětní desce,“ uveřejněném dne 3.9.2003 v regionálním týdeníku s názvem „T.“ Na pamětní desce je uveden následující text: „ZDE ŽILI RUSKÝ LEGIONÁŘ J.H. A A.Š., NÁČELNÍK SOKOLA, ODBOJÁŘ „J.“ (1906 – 1942), ODVLEČEN DO OSVĚTIMI ZAPSANÝM K. S. T. H. – J.“ Ve zmíněném článku uveřejněném v týdeníku „T.“ žalovaný k textu na pamětní desce uvedl, že „Nový text doslovně cituje nacistickou listinu fondu NSDAP L. uloženou v pobočce Moravského zemského archivu v K. G 360, K. 2. inventární číslo 13, která registruje ve fašistickém spolku válečníků jak zločince T. pod č.2, tak další dva S. služebníky, a pod č. 11 jako jediného šlechtice v tomto fašistickém spolku samotného knížete S. Členství knížete S. v K. dokládají i další archivní dokumenty, citované v Rozhodnutí Ministerstva vnitra ČR o nenabytí čl. občanství zesnulého pana H. N. S. – R.“ Žalovaný své tvrzení prokazoval listinami, které je prokázat nemohly, jelikož neobsahovaly relevantní projev vůle jejich zemřelého otce, ze kterého by vyplývalo, že učinil projev vůle směřující k tomu, aby se stal členem spolku s názvem K. Přes tyto prokazatelné rozpory žalovaný umístil na pamětní desce ve shora popsanych souvislostech jméno „S.“ čímž dehonestoval dobré jméno a příjmení jejich zemřelého otce a jeho osobní čest. Žalobkyně se proto domáhaly, aby žalovanému bylo uloženo 1) odstranit z pamětní desky slova „S.“ 2) každé z žalobkyň zaslat omluvný dopis, 3) zveřejnit písemnou omluvu v deníku P. a v týdeníku „T.“ a 4) zaplatit každé z žalobkyň částku 250.000,- Kč.

Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 18. října 2004, č.j. 24 C 21/2004-133, žalobě zčásti vyhověl, když uložil žalovanému povinnost odstranit z pamětní desky umístěné na rodinném domě v D., slovo „S.“ a každé z žalobkyň se za uvedení jména jejich otce na pamětní desce písemně omluvit. Zamítl žalobu na zveřejnění omluvy v deníku „P.“ a týdeníku „T.“ jakož i na zaplacení náhrady nemajetkové

újmy. Současně rozhodl o náhradě nákladů řízení mezi účastníky. Soud prvního stupně vycházel ze závěru, že žalovaný je vlastníkem pamětní desky a autorem jejího textu se shodným obsahem uvedeném v tvrzení žalobkyň, přičemž v části týkající se jejich otce zasáhl do osobnostních práv H. M. S. - R., neboť neprokázal pravdivost informace, že otec žalobkyň byl členem spolku K. Ve vztahu k článkům uveřejněným v deníku P. soud prvního stupně dospěl k názoru, že žalobkyně neprokázaly, že v těchto novinách byl otištěn článek zabývající se textem na pamětní desce. Ohledně článku s názvem „Ještě k nové pamětní desce,“ uveřejněném dne 3.9.2003 v regionálním týdeníku s názvem „T.“ žalobkyně dle soudu neprokázaly, že „pouze žalovaný je autorem článku,“ a proto nešlo o zásah do osobnostních práv jednáním žalovaného. K požadované náhradě nemajetkové újmy v penězích soud prvního stupně dovedl, že takový nárok je vázán na fyzickou osobu a její smrtí zaniká.

K odvolání žalovaného Vrchní soud v Olomouci rozsudkem ze dne 18. ledna 2006, č.j. 1 Co 156/2005-183, v napadeném vyhovujícím výroku týkajícím se omluvy rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že zamítl žalobu, aby se žalovaný písemně každé z žalobkyň omluvil dopisem s textem: „Já níže podepsaný J. J. se tímto omlouvám paní I. S., rozené S. - R. a paní M. E. S. - R. za uvedení bez jejich předchozího souhlasu a tím zneužití rodného jména S., pana H. M. S. - R., narozeného v B. a zemřelého dne 2.3.1946 v R., v textu pamětní desky, umístěné v D, na rodinném domě, kde jsem uvedl jméno S, jejich zemřelého otce ve spojení se jménem T. J. J.,“ (výrok I.). V napadeném vyhovujícím výroku týkajícím se povinnosti odstranit z pamětní desky slovo „S.“ odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (výrok II.). Současně rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok II.).

Odvolací soud se ztotožnil se žalobkyněmi, že zásahem do osobnostních práv zemřelého H. M. S. - R. nepochybně je uvedení jeho jména v souvislosti s činností nacisty za druhé světové války při odvězení českých odbojářů do koncentračního tábora. Obdobně je též zásahem i tvrzení o jeho působení ve spolku K. R. po boku nacisty. Tento spolek (plným názvem N. S. R. - N. s. s. ř. v.), byla totiž organizace při NSDAP, N. D. A. (N. s. n. d.s.), která byla hlavní politickou silou v N. od pádu V. republiky v roce 1933 do konce druhé světové války v roce 1945, kdy byla Norimberským soudem prohlášena za nezákonnou a její vůdcové usvědčeni ze zločinů proti lidskosti. Spolek K. byl tedy součástí struktury fašistického státu a spojení s jeho činností je jistě zásahem do osobnostních práv fyzické osoby. Odvolací soud se proto dále zabýval otázkou, zda uvedení údajů vůči zemřelému otci žalobkyň bylo zásahem neoprávněným.

Vycházel ze závěru, že z dosud zjištěného skutkového stavu je podstatný obsah pamětní desky, který je nesporný, stejně jako skutečnost, že autorem textu, zadavatelem výroby pamětní desky i jejím vlastníkem je žalovaný. V této souvislosti hodnocení z hlediska postmortální ochrany podléhá text uveřejněný na pamětní desce, tedy objektivní stav zveřejněných informací a nikoliv subjektivní názory či dokonce mentální rezervace žalovaného i žalobkyň k tomuto textu. Nerozhodným proto je, co žalovaný hodlal textem vyjádřit, nýbrž to, co obsahově vyjádřil.

Podle odvolacího soudu logickým jazykovým výkladem slovního spojení „ZAPSANÝM K. S. T.“ je vyjádřena skutečnost, že H. M. S. - R. měl společně s T. působit ve spolku K. Takové vyjádření ovšem nenese žádné tvrzení o náležitostech členství otce žalobkyň ve zmíněném spolku a neznamená pro žalovaného v tomto sporu procesní povinnost dokazovat formální náležitosti přihlášky H. M. S. - R. do spolku (byť by takový důkaz byl pro žalovaného z procesního hlediska nejhodnotnější). Žalovaný totiž v textu pamětní desky netvrdí, že H. M. S. - R. byl členem tohoto spolku na základě perfektní a bezvadné přihlášky, nýbrž je podávána informace o určitém spojení otce žalobkyň s nacistou T., avšak jejich vztahy nejsou nijak vymezeny. Procesní povinností žalovaného proto bylo v řízení prokázat existenci takových skutečností, z nichž bylo lze důvodně usoudit na oprávněný závěr o spojení jména H. M. S. - R. s činností spolku K. a s činností nacisty T. při odvězení odbojářů J. H. a A. Š. do koncentračního tábora.

Odvolací soud v této souvislosti zopakoval důkaz seznamem K. R., ze kterého zjistil, že H. M. S. - R. je zde uveden jako člen spolku pod č. 11, s datem vstupu 1.10.1940. Pod pořadovým číslem 2 je jako člen uveden také A. T. Dále vzal v úvahu, že mezi účastníky bylo nesporné, že T. byl účetním na panství H. M. S. - R. v R. ještě před nařízením nucené správy a byl zde nájemníkem ve služebním bytě. Odvolací soud tak dospěl k závěru, že se žalovanému podařilo prokázat podíl otce žalobkyň na činnosti K. v R., v němž také působil A. T., o čemž svědčí zápis H. M. S. - R. mezi členy spolku na dvou listinách, jednak na seznamu neautorizovaném, jednak na seznamu z kartotéky T. Mezi oběma jmenovanými musely být a také byly i vztahy mimo zmíněný spolek, neboť T. byl účetním na panství H. M. S. - R. a nájemníkem jeho služebního bytu. Skutkové okolnosti tedy důvodně umožnily žalovanému učinit závěr vyjádřený na pamětní desce o společném působení otce žalobkyň a nacisty T. i mimo něj. Pokud tedy žalobkyně požadovaly omluvu po žalovaném za to, že na pamětní desce uvedl jméno S. ve spojení se jménem T. (v požadované omluvě však nežadají satisfakci za spojení jména S. s počínáním T.), takové spojení zde ovšem existovalo a žalobkyně se svým požadavkem nemohly být úspěšné. Odvolací soud uzavřel, že uvedení jména S. ve spojení se jménem nacisty T. nebylo protiprávním zásahem do osobnostních práv zemřelého otce žalobkyň.

Pokud však jde o spojení jména S. ve spojení se jménem T. ve vztahu k počínání T., tak ovšem vyvolává dojem, že rovněž otec žalobkyň se mohl podílet či dokonce podílet na odvezení obou jmenovaných do koncentračních táborů a posléze na jejich tragickém osudu, což však žalovaný ani netvrdí. Text na pamětní desce budí pochybnosti i po pravopisné a stylistické stránce, neboť žalovaný připomíná pobyt v domě označeném pamětní deskou dvou osob (J. H. a A. Š.), ve vztahu k nim ovšem uvádí odvezení do osvětimského koncentračního tábora pouze v jednotném čísle, aniž je zřejmé, která z uvedených osob měla být do koncentračního tábora odvečena, a pokud žalovaný sám tvrdí, že otec žalobkyň neměl s odvečením osob nic společného, pak použití jména na pamětní desce se jeví nepřirozeně násilným a nelogickým. Žalovaný navíc mínil vyjádřit postavení otce žalobkyň tak, že byl zapsán spolu s T. v K., čemuž slovní spojení „ZAPSANÝM K. S. T.“ neodpovídá. Podstatným ovšem je, že žalovaný jméno otce žalobkyň, byť neúmyslně, ale fakticky dává do souvislosti s činností T. a s jeho podílem odpovědnosti za zavlečení osob odbojářů do koncentračních táborů. Takové spojení je ovšem neoprávněným, neboť pro uvedení jeho jména se zmíněnou činností nacisty T. žádných věcných podkladů není.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podaly žalobkyně dovolání do zamítavého výroku I. (týkajícího se omluvy). Jeho přípustnost dovozují z ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř. a podávají je z důvodů, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241a odst. 2 písm. a) o.s.ř.), že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř.) a že rozhodnutí odvolacího soudu vychází ze skutkových zjištění, která nemají podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování (§ 241a odst. 3 o.s.ř.). V obsáhlém dovolání odvolacímu soudu zejména vytkají, že odvolací řízení neprojednal podle občanského soudního v platném znění, že nepostupoval v souladu s ustanoveními § 212 a § 212a o.s.ř., když nevzal v úvahu, že žalovaný nesplnil zákonné náležitosti odvolání vymezené co do rozsahu ustanovením § 205 odst. 1 o.s.ř., a když si odvolací soud sám určil odvolací důvody žalovaného s ohledem na obsah. Dále namítají vady při zjišťování skutkového stavu s tím, že odvolací soud nepřihlédl ke skutečnosti, že žalovaný se k obsahu pamětní desky vyjádřil také prostřednictvím článku s názvem „Ještě k nové pamětní desce,“ uveřejněném dne 3.9.2003 v regionálním týdeníku s názvem „T,“ přičemž soud prvního stupně učinil skutková zjištění v projednávané věci z obsahu tohoto článku. Dále, že odvolací soud považoval tvrzení účastníků ohledně spojení otce žalobkyň s T. za shodná, ačkoliv to nevyplývá ani z průběhu řízení před soudem prvního stupně, ani z průběhu odvolacího řízení. Naopak již v textu žaloby ze dne 12.3.2004 žalobkyně k útokům žalovaného uváděly, že jejich otec T. vůbec neznal a nikdy s ním osobně nepřišel do styku. Nesprávné právní posouzení věci dovolatelky spatřují v chybném výkladu ustanovení § 13 a § 12 obč. zák. ve spojení s ustanovením § 120 o.s.ř. odvolacím soudem, spočívajícím především v nesprávném posouzení

důkazního břemene žalovaného, který se měl zprostit odpovědnosti za neoprávněný zásah do osobnostních práv otce žalobkyň důkazem pravdivosti o existenci takových skutečností, z nichž bylo lze důvodně usoudit na oprávněný závěr o spojení jména H. M. S. - R. s činností spolku K. Namítají též, že odvolací soud nevzal v úvahu nálezný Ústavního soudu ze dne 29.6.2005, sp. zn. 1 ÚS 98/04, ve věci občanství H. M. S., který je podstatný zejména tím, že zrušuje všechna rozhodnutí příslušných orgánů ČR, na které žalovaný v průběhu nalézacího řízení odkazoval na podporu svého tvrzení o členství otce žalobkyň ve spolku K. K dovolacímu důvodu dle ustanovení § 241a odst. 3 o.s.ř. dovolatelky opakují námitky o vadných skutkových zjištěních odvolacího soudu, které uvádějí již v souvislosti s dovolacím důvodem podle § 241a odst. 2 písm. a) o.s.ř., jak je výše uvedeno. Žalobkyně navrhy, aby dovolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný v podaném vyjádření k dovolání zopakoval svá dosavadní stanoviska a navrhl, aby Nejvyšší soud rozsudek vrchního soudu potvrdil.

Při posuzování tohoto dovolání vycházel dovolací soud z ustanovení části první Čl. II, bodu 3 zákona č. 59/2005 Sb., jímž byl změněn občanský soudní řád (zákon č. 99/1963 Sb.), podle něhož dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů, tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. března 2005.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o.s.ř.) a že jde o rozsudek, proti kterému je podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) dovolání přípustné, přezkoumal napadený rozsudek bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první o.s.ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu jen z důvodů uplatněných v dovolání. Jestliže je dovolání přípustné, jako je tomu v posuzované věci, přihledne k případným vadám uvedeným v ust. § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a), b) a § 229 odst. 3 o.s.ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny (§ 242 odst. 3 o.s.ř.). Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán uplatněným dovolacím důvodem (§ 242 odst. 3 o.s.ř.). Přitom vychází z toho, jak jej dovolatel obsahově vymezil (§ 41 odst. 2 o.s.ř.) - v daném případě důvody podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) o.s.ř. (vady řízení), § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. (nesprávné právní posouzení věci) a § 241a odst. 3 o.s.ř. (skutkové zjištění nemá oporu v provedeném dokazování). Jelikož vady uvedené v ustanovení § 242 odst. 3 o.s.ř. vytýkané dovoláním ani jiné tyto vady se z obsahu spisu nepodávají a dovolací soud neshledal procesní pochybení odvolacího soudu ani ohledně uplatněného důvodu dle ustanovení § 241a odst. 3 o.s.ř., předmětem přezkumu je tak pouze dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř.

Z obsahu samotného dovolání (z vylíčení důvodu dovolání) vyplývá, že směřuje proti nesprávnému posouzení důkazního břemene žalovaného odvolacím soudem ve vztahu k ustanovením § 13 a obč. zák. ve spojení s ustanovením § 120 o.s.ř. s tím, že žalovaný se měl zprostit odpovědnosti za neoprávněný zásah do osobnostních práv otce žalobkyň důkazem pravdivosti o existenci takových skutečností, z nichž bylo lze důvodně usoudit na oprávněný závěr o spojení jména H. M. S. - R. s činností spolku K.

Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu sice správně určenou nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 13 odst. 1 a 2 obč. zák. má fyzická osoba právo se zejména domáhat, aby bylo upuštěno od neoprávněného zásahu do práva na ochranu její osobnosti, aby byly odstraněny následky těchto zásahů, a aby bylo dáno přiměřené zadostiučinění, přičemž pokud by se nejevilo postačujícím toto (morální) zadostiučinění proto, že byla ve značné míře snížena důstojnost fyzické osoby nebo její vážnost ve společnosti, má fyzická osoba též právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích.

Podle ustanovení § 120 odst. 1 o.s.ř. účastníci jsou povinni označit důkazy k prokázání svých tvrzení. Soud rozhoduje, které z navrhovaných důkazů provede.

Podle ustanovení § 120 odst. 3 o.s.ř., nejde-li o řízení uvedená v odstavci 2, může soud provést jiné než účastníky navržené důkazy v případech, kdy potřeba jejich provedení ke zjištění skutkového stavu vyšla v řízení najevo. Neoznačí-li účastníci důkazy potřebné k prokázání svých tvrzení, vychází soud při zjišťování skutkového stavu z důkazů, které byly provedeny.

Ustanovení § 13 obč. zák. vymezuje hmotněprávní podmínky občanskoprávních sankcí za újmu způsobenou neoprávněným zásahem do osobnosti fyzické osoby chráněné všeobecným osobnostním právem, které je třeba kvalifikovat jako neoprávněné (protiprávní). Neoprávněným je zásah do osobnosti fyzické osoby, který je v rozporu s objektivním právem, tj. s právním řádem.

Ke vzniku občanskoprávních sankcí za nemajetkovou újmu způsobenou zásahem do osobnosti fyzické osoby podle ustanovení § 13 obč. zák. tak musí být jako předpoklad odpovědnosti splněna podmínka existence zásahu objektivně způsobitelného vyvolat nemajetkovou újmu spočívající buď v porušení nebo jen ohrožení osobnosti fyzické osoby v její fyzické a morální integritě, tento zásah musí být neoprávněný (protiprávní) a musí zde existovat příčinná souvislost mezi zásahem a vzniklou újmou na chráněných osobnostních právech fyzické osoby.

Úprava uvedená v ustanovení § 120 odst. 1 a 3 o.s.ř. pak vymezuje pro sporná řízení mimo jiné důkazní břemeno jako procesní odpovědnost účastníka za výsledek řízení, jenž je určován výsledkem provedení dokazování. Důsledkem toho, že tvrzení účastníka není prokázáno (v tom smyslu, že je soud nemá za pravdivé), je pro účastníka nepříznivé rozhodnutí ve věci samé. Kdo má důkazní břemeno, tedy kdo musí co prokázat, určuje hmotné právo.

Nesporná zvláštnost ochrany osobnosti fyzické osoby podle ustanovení § 13 obč. zák. pak spočívá v tom, že je-li zásah do osobnosti fyzické osoby, konkrétně zásah do její cti, ve skutkových tvrzeních znevažující - difamující (dehonestující) povahy, důvod vylučující neoprávněnost zásahu je zpravidla dán (neboli původce tohoto zásahu nebude odpovídat) tehdy, prokáže-li (na něm v tomto směru spočívá povinnost tvrzení, břemeno tvrzení, důkazní povinnost a důkazní břemeno), že uvedená skutková tvrzení jsou pravdivá - tzv. důkaz pravdy. Zásadně nemůže být proto poskytnuta občanskoprávní ochrana cti proti difamujícím tvrzením, která jsou pravdivá.

Porušení práva na čest přitom může být způsobeno jen takovými skutkovými tvrzeními, která jsou objektivně způsobitelná přivodit újmu na cti dotčeného subjektu v očích ostatních fyzických osob, a tedy působit difamačně. Úmysl, aby taková skutková tvrzení působila difamačně, je nerozhodný. Z tohoto hlediska je správný i závěr odvolacího soudu.

Ačkoli i soud prvního stupně v zásadě vycházel ze shodného kritéria objektivní způsobivosti tvrzení působit difamačně, oba soudy přesto rozdílně vymezily důkazní břemeno žalovaného ohledně liberace občanskoprávních sankcí za zásah do cti otce žalobkyň odhalením předmětné pamětní desky. Zatímco soud prvního stupně považoval za rozhodující pro výsledek sporu, aby žalovaný prokázal, že H. M. S. - R. byl členem spolku K., odvolací soud dovodil, že procesní povinností žalovaného bylo v řízení prokázat existenci takových skutečností, z nichž bylo lze důvodně usoudit na

oprávněný závěr o spojení jména H. M. S. - R. s činností spolku K. a s činností nacisty T. při odvěčení odbojářů J. H. a A. Š. do koncentračního tábora.

Důvod pro odlišná posouzení důkazního břemene žalovaného při zproštění občanskoprávních sankcí soudy obou stupňů spočívá nepochybně především již v samotné obtížnosti interpretace nejednoznačného textu na pamětní desce, v němž je spatřován neoprávněný zásah do osobnostních práv otce žalobkyň. Další příčiny je třeba potom hledat v tom, jak tuto právní otázku jednotlivé soudy hodnotily.

Z tohoto hlediska bylo podstatné, že soud prvního stupně dovodil procesní povinnost žalovaného prokázat, že H. M. S. - R. byl členem spolku K., vedle výkladu vlastního textu na pamětní desce, zjištěním z článku s názvem „Ještě k nové pamětní desce,“ uveřejněném dne 3.9.2003 v regionálním týdeníku s názvem „T.“ po odhalení pamětní desky dne 26.8.2003. Zde se mimo jiné uvádí, že obratem „ZAPSANÝM K. S.“ mínil žalovaný vyjádřit, že H. M. S. - R. byl členem spolku K. Tuto okolnost považoval soud za právně významnou, ke které bylo (objektivně posuzováno) nezbytné přihlídnout, neboť zveřejněním se tato informace dostala do veřejného povědomí lidí v dotčeném regionu. Tato úvaha je správná a je v souladu s obecně zastávaným názorem v teorii a soudní praxi, že difamující tvrzení je nutno posoudit nikoli jen podle použitých výrazů a formulací, nýbrž podle celkového dojmu s přihlédnutím ke všem souvislostem a okolnostem, za nichž k tvrzení došlo (obdobně např. srovnej Karel Knap, Jiří Švestka a kol.: Ochrana osobnosti podle občanského práva, Linde Praha, a.s. 2004, str. 314). V tomto smyslu lze souhlasit i s námitkou dovolatelek, že odvolací soud k uvedenému zjištění nepřihlédl. Naopak vycházel-li odvolací soud pouze z jazykového výkladu textu na pamětní desce, resp. citovaného slovního spojení (byť v zájmu objektivit), je to v rozporu s uvedeným právním názorem. Dlužno dodat, že zmíněný postup soudu prvního stupně, jakkoli správný, se neodrazil v odpovídajícím právním závěru ohledně posuzovaného důkazního břemene žalovaného.

Dovolací soud však považuje za rozhodující, jak se soudy vypořádaly s otázkou, zda pro důkaz pravdy vylučující neoprávněnost je třeba, aby byla prokázána pravdivost tvrzení ve všech jednotlivostech, či zda stačí, jestliže je prokázána pravdivost podstatné části tvrzení. Soudy tuto otázku řešily v zásadě jinými důrazy na tu kterou část textu difamující povahy na pamětní desce. V judikatuře se prosadil názor, že významné musí vždy být to, aby celkové vyznění určité informace odpovídalo pravdě. Jinak řečeno, stačí, aby pravdivá byla podstatná část tvrzení (sdělení) [srov. např. náleží Ústavního soudu I. ÚS 156/99, uveřejněný ve Sbírce nálezů a usnesení ÚS, Svazek č.17, str.133].

Odvolací soud dovodil, že hlavním smyslem umístění pamětní desky nepochybně byly vzpomínka na osud J. H. a A. Š. a připomenutí počinání nacisty T., který se měl na jejich smrti podílet jejich zavlčením do koncentračních táborů. Spojení jména S. se jménem T. ve vztahu k počinání T. v textu pamětní desky ovšem vyvolává dojem, že rovněž otec žalobkyň se mohl podílet či dokonce podílel na odvěčení obou jmenovaných do koncentračních táborů a posléze na jejich tragickém osudu. Vzhledem k pochybnostem po pravopisné a stylistické stránce, které text na pamětní desce budí, považoval odvolací soud proto za podstatné, že žalovaný jméno otce žalobkyň, byť neúmyslně, ale fakticky dává do souvislosti s činností T. a s jeho podílem odpovědnosti za zavlčení osob odbojářů do koncentračních táborů. Uvedené úvahy odvolacího soudu postihují výstižně hlavní sdělení textu na pamětní desce.

Za podstatnou část difamující informace zveřejněné odhalením pamětní desky, neboli za její celkové vyznění, je tedy třeba považovat, že na odvěčení A. Š. do O. se společně s nacistou T. podílel H. M. S. - R. Pro úspěšnou obranu žalovaného ve sporu bylo proto rozhodující prokázat pravdivost uvedeného skutkového tvrzení. Pokud tedy odvolací soud rozhodl na základě toho, že žalobce tíží důkazní břemeno ohledně toho, že otec žalobkyň měl podíl na činnosti K. v R., v němž také působil A. T., dopustil se nesprávného právního posouzení věci.

Proto nelze považovat za správný ani závěr odvolacího soudu, že žalobkyně nemohly uspět se svým požadavkem na omluvu po žalovaném za to, že na pamětní desce uvedl jméno S. ve spojení s jménem T. s odůvodněním, že v požadované omluvě nežadají satisfakci za spojení jména S. s počínáním T. Při uplatnění návrhu některého ze způsobů zadostiučinění, kterým může být ve smyslu ustanovení § 13 obč. zák. zmírněna nemajetková újma vzniklá na osobnosti fyzické osoby, je třeba zvolit takovou jeho formu, která se bude jevit účinnou a neoprávněnému zásahu přiměřenou. Tato zásada znamená, že požadovaná forma satisfakce musí odpovídat mimo jiné obsahu neoprávněného zásahu. Žaloba na omluvu za uvedení jména S., zemřelého otce žalobkyň, ve spojení s jménem T. v textu předmětné pamětní desky, není v obsahovém rozporu s výše uvedeným difamujícím skutkovým tvrzením, přičemž vychází z jeho celkového kontextu, a je jí proto potřeba považovat za adekvátní prostředek občanskoprávní ochrany cti otce žalobkyň.

Z uvedeného vyplývá, že napadený rozsudek odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci; Nejvyšší soud České republiky jej proto, v rozsahu napadeném dovoláním žalobkyň, jakož i v akcesorických výrocích o náhradě nákladů řízení, zrušil a věc vrátil Vrchnímu soudu v Olomouci k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 část věty za středníkem, § 243b odst. 3 věta první o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušování řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)